

G. L. Dudarec

Rosyjskie Państwowe Archiwum Historyczne (RPAH) dysponuje najbogatszą heraldyczną kolekcją dokumentów o utytułowanych rodach i osobistościach Imperium Rosyjskiego.

Nie ulega wątpliwości, że to w archiwach Polski i Litwy przechowywane są oryginalne materiały genealogiczne, dotyczące najbardziej znamienitych nazwisk pochodzenia polsko - litewskiego, tym niemniej zapoznanie się ze zbiorem dokumentów Departamentu Heroldii Rządzącego Senatu pozwala mówić o tym, że mamy do czynienia z najcenniejszym rosyjskim odpowiednikiem wspomnianych wyżej materiałów dokumentalnych.

W szczególności liczne stronicie tekstów pisanych Piłsudskich języku rosyjskim i polskim traktują o przodkach i krewnych Bronisława Piłsudskiego - jednej z najbardziej wyrazistych postaci starego i bardzo rozgałęzionego rodu Piłsudskich (Piłsudzkich, czasem Piłsudskich - w polskiej transkrypcji). Pośród dokumentów można znaleźć szereg bezcennych pamiątek, o których chciałoby się opowiedzieć bardziej szczegółowo.

Początek sprawy datowany jest na 30 stycznia 1819 roku, kiedy to w biurze departamentu, w związku z zamiarem Jegora (Jurija) Piłsudskiego wstąpienia do Sumskiego pułku huzarów Jego Cesarskiej Mości, pojawiła się konieczność potwierdzenia jego szlacheckiego pochodzenia. Wydaje się, że biograficzny epizod z życia osoby prywatnej sprzed dwustu lat nie jest obecnie interesujący, jednakże pośród papierów, dotyczących tej sprawy, znajdują się całkiem ciekawe dokumenty. Na przykład kopia wyciągu metrykalnego z Bita (Biety?) golskiej księgi parafialnej z dnia 16 kwietnia 1799 roku (W przekładzie z łaciny) informuje o tym, że ojcem przyszłego huzara był przewodniczący Rosieńskiego sądu ziemskiego, rodowy szlachcic i właściciel ojcowizny Żemiłowo - Kazimierz Piłsudski[1]. W toku rozpatrywania tej sprawy przydały się (i zostały przedstawione) metryki dwóch innych synów Kazimierza Piłsudskiego: średniego - Waleriana - rok urodzenia 1795, i starszego - Piotra Pawła - rok urodzenia 1794. O ostatniej postaci historycznej należy powiedzieć oddzielnie, gdyż jest ona nikim innym, jak rodzonym dziadem Bronisława Piłsudskiego. Zgodnie z zachowanym świadectwem chrztu z dnia 29 czerwca 1794 roku do Bitagolskiej księgi parafialnej dokonano wpisu o następującej treści: <http://www.icrap.org/pl/dudarec4-2.html>

W logiczny ciąg wpasowuje się tu jeszcze jeden dokument - notatka z dnia 24 lutego 1833 roku z Pawieńskiego rzymsko - katolickiego kościoła parafialnego o chrzcie niemowlęcia Józefa Wincentego, urodzonego 22 lutego 1833 roku w majątku Ropszany - syna

Rodzicami chrzestnymi szlachetnie urodzonego niemowlęcia byli, pozostający na utrzymaniu Piłsudskich, **Wincenty i Fadij Butlerowie z żonami, a także panna Waleria Butler i Elżbieta Michałowska**. Przytoczona tu krótka notatka świadczy o narodzinach przyszłego ojca Bronisława Piłsudskiego. Dokumenty o szlacheckim rodzie Giniatowiczów Rymsza Piłsudskich zgromadzone są w pięciu tomach zbioru Departamentu Heroldii Senatu; pośród nich znajdują się dawne rzadkie materiały, takie jak testament Jana Kazimierza Melchiorowicza Giniatowicz Rymsza Piłsudskiego, napisany w folwarku Ligutyszki 20 lipca 1710 roku:

“że pieniądze i majątek rodowy,[.....] Głowa rodziny ze szczególnym słowem pożegnalnym zwracała się do swego najstarszego syna Dominika[.....]Niemale sumy pieniężne zostały przekazane na wspieranie księży - seminarzystów, zakonnikom Dominikanom.”

Nieśmiertelne wartości duchowe i przepiękną wyrazistość pisma - taki spadek zostawił potomkom jeden z praocjów licznej rodziny Piłsudskich, którzy potem osiedlili się na ziemiach litewskich i północno - zachodnim krańcu Imperium Rosyjskiego.

Na opiekunów spadkobierców byli wyznaczeni cywun (karbowy) twerski Połubiński i dwóch synów Piłsudskich - Dominik, podczaszy księstwa Samogitskiego, i Ferdynand, starosta Wieszwiański...

Jan Kazimierz, syn Melchiora Piłsudskiego, miał pięciu synów, o czym świadczy, między innymi, raport Litewsko - Wileńskiego Szlacheckiego Zgromadzenia Delegatów do Rządzącego Senatu w sprawach Heroldii z dnia 12 kwietnia 1820 roku.

Jak głosi legenda król Polski Bolesław □miały w 1072 roku ofiarował herb swemu poddanemu wojowi o imieniu Kascjusza; kilka wiekowych rodów pretendowało do pokrewieństwa z nim, wśród nich także Piłsudscy. Na herbie przedstawiona jest czerwona tarcza ze skierowaną w górę strzałą I jedną stroną krzyża, rycerski hełm z koroną I trzema strusimi piórami, wieniec laurowy, przewiązany wstęgą z łacińską dewizą, podtrzymywany przez podobne do mitycznych, istoty o kobiecych torsach. W opisie herbu powiedziano:

□[1 3].

Zwrócenie się do korzeni rodzinnych daje możliwość nowego spojrzenia na osobowość Bolesława Piłsudskiego, który najbardziej cenił pojęcie honoru, godności i służby.

Przypisy:

[1]. RPAH bib!. Sańkt4~tersburskiej Zb. 1343. Sp. 27. D. 2807. L. 48.

[2]. Tamże L. 46.

[3]. Tamże D. 2809. L. 100.

[4]. Tamże D. 280.7. L. 30 - 33.

[5]. Tamże 1. 23 □ 25, 56.